

HERDENKEN VOOR DE TOEKOMST

Toespraak van burgemeester Gregor Rensen bij de Dodenherdenking in Maassluis op 4 mei 2023.

Zoals ieder jaar zijn we vandaag op 4 mei weer met velen bijeen. We herdenken de slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog en ook de burgers en militairen die sinds het einde van de oorlog in 1945 tot heden door oorlogshandelingen zijn omgekomen.

Speciaal zijn onze gedachten bij de naar schatting 391 Maassluizers, inwoners hier geboren en opgegroeid, die in de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen, als militair, vanwege verzetsdaden, door ongelukken en pech, omdat ze op het verkeerde moment op de verkeerde plaats waren, door represaille-acties of door hun Joodse geloof. Het waren vaders, moeders, zonen, dochters, ooms en tantes, neven en nichten. Het waren onze vrienden, onze burens, onze verenigingsgenoten, onze collega's. Mensen die ons na stonden, deel van onze gemeenschap. Hun dood bracht onbeschrijflijk veel leed toe aan hun nabestaanden, maar ook aan de Maassluisse samenleving als geheel. 156 namen zijn vereeuwigd op dit oorlogsmonument.

Het nationale thema van de herdenking dit jaar is 'Leven in oorlog'. Een thema dat vooral voor de jongste generaties redelijk abstract moet zijn. Want hoe kun je je als jongere, als jong-volwassene voorstellen hoe het is om in een land in oorlog te leven? We hebben in ons land sinds 1945 geen oorlog meer gekend.

De mensen die de oorlog hebben meegemaakt zijn al overleden of op zeer gevorderde leeftijd geraakt. Oorlog leek een ver van ons bed-show. Oorlog leek iets voor andere werelddelen. Tot voor kort!

Want de oorlog in Oekraïne, die ruim 14 maanden geleden begon, aan de grens van Europa, heeft ons voorstellingsvermogen over wat oorlog is opnieuw tot leven gewekt. De brutale schending van de grens van een autonoom land, de bombardementen die willekeurige burgers doden en gebouwen, steden en dorpen verwoesten. De deportaties van inwoners – zelfs weeskinderen – naar gebieden in Rusland, de onderdrukking en rechteloosheid door de bezetter, de democratische vrijheden die opzij worden gezet, de etnificering van het onderwijs en openbare functies. De miljoenen Oekraïners die moeten vluchten, alles achterlatend wat ze hebben opgebouwd. Beelden en berichten die ons al meer dan een jaar dagelijks bereiken. Een oorlog waar we ook in Maassluis direct mee te maken hebben gekregen: meer dan 100 Oekraïners hebben hun toevlucht in onze stad gezocht en ontvangen. Maassluis heeft ze gastvrij opgenomen en biedt hen de veiligheid en vrijheid die ze in hun eigen stad niet meer hadden.

Zoals het is in Oekraïne, zo was het in ons land tussen 1940 en 1945. En in een groot deel van West-Europa en in Zuid-Oost Azië. Ook Maassluis heeft diep geleden. Waarschijnlijk was de eerste verzetsman in Nederland die door toedoen van de bezetter werd gedood onze plaatsgenoot Sjaak Boezeman. In januari 1941 overleed hij aan de martelingen die hij moest ondergaan. De twee Joodse families Van Gelderen en Coltof in Maassluis die werden weggevoerd en in Auschwitz vergast.

Of het bombardement van 18 maart 1943 dat bedoeld was voor een oliefabriek, maar terecht kwam in ons centrum. Met 18 direct overledenen en grote verwoestingen tot gevolg. Het zijn in onze gemeenschap maar enkele nog steeds tastbare herinneringen aan die vreselijke oorlogstijd.

Met de actuele gruwelijke beelden van oorlog zo dichtbij ervaren we des te meer het belang van deze 4 mei herdenking en de viering van Bevrijdingsdag morgen.

Met de herdenking van de slachtoffers op 4 mei sluiten we dan geen periode af, maar richten we ons juist en vooral op de toekomst. Dat klinkt paradoxaal, maar dat is het zeker niet. Herdenken gaat namelijk niet alleen over wat verleden is, maar veel meer nog over het heden en over de jaren die voor ons liggen.

Het belangrijkste doel van deze herdenking is 'beinning'. De Tweede Wereldoorlog moge de aanleiding vormen, van groter belang is het om bewustzijn te creëren over de wereld waarin we vandaag de dag leven.

De wereld is nog steeds vol met oorlog, niet alleen in Oekraïne. Op meerdere plekken op onze aardbol vallen dagelijks vele slachtoffers als gevolg van oorlogsgeweld, veel meer onschuldige burgers dan soldaten. Op andere plekken in de wereld worden mensen verdreven uit hun woningen, gedwongen te vluchten. Miljoenen kinderen groeien op in vluchtelingenkampen zonder voldoende voorzieningen.

In menig land in de wereld zijn vrijheid en democratie ver te zoeken. Worden mensen onderdrukt als ze uitkomen voor hun opvatting, als ze zich verzetten tegen ongelijkheid en discriminatie of de voortdurende schending van hun rechten als mens en als burger. En nog steeds worden in delen van de wereld vele mensen vanwege hun godsdienst vermoord of gedwongen tot een ondergronds bestaan.

We kunnen ons zelfs de vraag stellen of de wereld er in dit opzicht na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog wel zoveel op vooruit is gegaan. Ja, in Nederland hebben we het goed. We hebben vrijheid van meningsuiting en godsdienst en we kunnen een beroep doen op onafhankelijke rechters. We worden in onze mensenrechten gerespecteerd. We hebben een sterke democratie en we leven in een vrij land, waar gelukkig iedereen mag vinden wat hij of zij vindt en waar je kritiek mag hebben op wat je niet bevalt. Dat maakt ons een bevoorrecht land. Daar staan we zelden bij stil. We beschouwen het als een vanzelfsprekendheid. Maar dat is het niet.

Mag onze bevoorrechte positie reden zijn voor onverschilligheid voor het kwaad elders in de wereld? Nee, natuurlijk niet!

Als we werkelijk overtuigd zijn van de waarden waarop onze eigen democratische samenleving gevormd is, als we vanuit het diepst van ons hart geloven in de vrijheid van ieder individu om zijn eigen mening te hebben, zijn eigen godsdienst uit te oefenen en niet vervolgd of gediscrimineerd te worden vanwege geslacht, seksuele geaardheid of etnische afkomst, dan hebben wij als Nederland nog steeds een belangrijke taak in de wereld.

We moeten onrecht bestrijden, ongelijkheid beslechten en onderdrukking bevechten. Opdat wij willen voorkomen dat mensen elders in de wereld moeten doormaken wat ons tussen 1940 en 1945 overkwam.

We moeten ons blijven bezinnen op de waarden die ten grondslag liggen aan onze democratische vrijheidsstaat. Want ook onze democratie, ook ons leven in vrijheid is kwetsbaar. Daarnaast moeten we ons realiseren welke rol en verantwoordelijkheid we hebben ten opzichte van onze medemensen in de wereld.

Herdenken is daarom nodig omwille van de toekomst. Nooit mogen we vergeten wat het betekent om in oorlog te leven. We moeten er alles aan doen om te voorkomen dat we opnieuw in zo'n situatie terecht komen. Op 4 mei realiseren we ons dat voorkomen van oorlog een opgave van ons allemaal is. Gezamenlijk moeten we staan voor onze waarden van vrijheid, gerechtigheid, democratie. Niet alleen vandaag, niet alleen in Maassluis, maar het hele jaar door en overal, nu en in de toekomst!

Ik dank u voor uw aandacht.